

ВІД УПОРЯДНИКА

Перед вами *п'яте* видання Антології — 2016 сторінок з найкращими взірцями української поезії ХХ століття — від Тичини до Жадана. Про таку антологію мріяв віддавна. У численних розмовах з читачами — і старшими, й молодими — іноді з прикрістю зауважував їхню необізнаність з українською поезією ХХ ст. Тож цей поетичний фоліант адресовано всім, хто готовий пірнути в океан поезії і в біографії її творців.

Нагадаю, що в недалекій перспективі — антологія «Від «Слова...» до Олесея: українська поезія до поч. ХХ ст.». Вірші ж авторів, чиї перші книжки виходили уже в третьому тисячолітті, побачили світ в «Антології молоді української поезії поч. III тисячоліття» (2018).

У намаганні зробити вибір якомога об'єктивнішим враховував думки людей з різними літературними смаками: від Ю. Андруховича, з яким ми колись задумували «Українську апокаліпсу ХХ ст.», К. Москальця, С. Жадана, В. Панченка, М. Стріхи, Ю. Винничука — до поетів з покоління моїх синів. Усім їм — і названим, і неназваним — сердечна подяка.

Книжка вийшла досить обсягова. Поетів представлено різною кількістю віршів і сторінок. Я відбирав ті поезії, без яких не уявляв цієї книжки, і якщо в одного автора таких набралось кілька десятків, а в іншого — менше, то, незалежно від цього, їхні творці для мене однаково важливі. Бо якщо якийсь режисер зняв один гарний фільм, а інший — десять, то, зрештою, вони обидва є творцями гарних фільмів. Скажу, що саме *такий* принцип відбору уже привабив ширше коло *читачів* (а не тільки літературних критиків та літераторів), адже чотири перевидання антології загальним 11,5-тисячним накладом успішно розійшлися, хоч подібні антології зазвичай друкують тисячним накладом і продають цілу вічність.

Спочатку не було наміру ділити антологію на частини, але на практиці склалося саме так. І якщо в *першій* частині — певна спроба суворішого канону, то в *другій* — ще понад 70 пречудових поетів, без чиїх віршів ця антологія була б далеко неповна.

Перше видання «Антології» містило твори авторів, народжених до 1950 року. Тоді я мав намір видавати двотомник. Але згодом з'явилася неочікувана технічна можливість подати творчість майже всіх найпомітніших, на мою думку, поетів ХХ століття в одному (хай і пухкенькому) томі. Отак з'явилася третя частина... Зізнаюся, що вона далася мені і найлегше, й найважче, адже її основу складають твори моїх ровесників, які я добре знаю і люблю. Творчість представлених у третій частині авторів подано доволі щед्रो: багатьом віділено чимало сторінок, адже час ще не просіяв їхні вірші через своє безжальне сито, і мені важче поглянути на них відсторонено.

Та й загалом в антології доволі широкий — понад 150 поетів і 1500 віршів — і більш-менш об'єктивний (у цій всуціль суб'єктивній парафії) зріз нашої поезії — і модерної, і традиційної (тут навіть є кілька авторів доволі «середньої руки», які мовби репрезентують творчість кількох сотень нічим не гірших побратимів по перу, вірші яких сюди не ввійшли.) Власне, тут поезія, як вона є — без поділів на школи, сама хронологія. Звісно, сюди можна б додати ще чимало імен і віршів, але стримує суто фізичний обсяг книги. Мав намір дати й зо два вірші своєї сестри, яка надто рано покинула цей світ, але не бажав зайвих розмов від тих, хто сюди не втрапив... «*Приходить смерть, як наречена, — поклала кóсу, йде в танок*», — писала вона в юності, учителюючи в гірських селах. «*Життя тихе, як антонівка в саду*», — цей її образ з роками звучить мені дедалі глибше...

(До слова, доводиться з гіркотою констатувати, що укладання такої антології — неабияке випробування для упорядника, адже майже всі поети, чиї вірші сюди не ввійшли, автоматично стають його затятими опонентами...)

Для того, щоб антологія була зручна — легко розкривалася і могла вміститися в жіночій сумочці чи чоловічій кишені, її надруковано на тонко-легкому «біблійному» папері. Однак я відмовився від усталеного «антологічного» принципу, де всі вірші подаються вервечкою (на видавничому слензі — «ковбасою»). Тут майже кожен вірш дихає вільно. А якщо поезія на дві сторінки, то вона завжди починається зліва, щоб перед вашими очима був *увесь* вірш.

Оскільки це все ж не академічне видання, то в якихось випадках твори скорочувано, а пропуски позначено чотирма або трьома крапками в дужках (...). Знаю, що деякі читачі не люблять скорочень, однак повні версії, при бажанні, іноді можна відшукати в інтернеті. Я скорочував, бо хотів, щоб на очі читача трапили, з мого погляду, лише найпереконливіші тексти.

Щодо розташування поетів. За основу взято хронологічний принцип: від старших — до молодших. Кілька винятків, серед яких: Тичина, з якого починається перша частина антології; Йогансен, з якого починається частина друга, і Жадан, чиїми віршами антологія закінчується.

Впала в очі значна пауза між роками народження знакових українських поетів — від 1909-го до 1929 р. Причини відомі: московська інтервенція, голодомор, війна, що обернулися нам також і гіпотетичними втратами першорядних майстрів, які, вірогідно ж, таки народилися, але не вижили. Ніколи за 150 останніх років не було подібних прогалин. У цьому контексті зверну увагу на Василя Чумака та Мирослава Кушніра, чий ранній смерті — 18 і 22 роки — не дали їм розкритися на повен голос (першого розстріляли денікінці, а другий, оточений ворогами, підірвав себе гранатою і загинув як герой УПА). Було чимало й таких, що встигли зблиснути в періодиці — і пропали в пекельному вирі «советизації» та Другої світової, не залишивши по собі навіть дати народження, як от Євген Бунда. Або історія абсолютно невідомого і абсолютно дивовижного поета Василя Труша-Ковалія! До речі, не забуваймо, що

переважну більшість віршів цієї антології написали *молоді* поети — у віці до 30–35 років.

І ще: не знаю жодної країни (тим паче — в Європі (!), де було б учинено такі масові розстріли і тортурування письменників. Зверніть увагу на роки смерті більшості провідних українських митців доби Розстріляного Відродження, і ви ще раз вжахнетесь (у цій антології відсутні імена не одного десятка розстріляних чи по-звірячому закатованих поетів. А скільком із тих, хто вижив, поламали долі...) І сталося це майже винятково «завдяки» людиноненавистницьким режимам «братів»-московитів, адже навіть і за найгіршої, але української влади, таке просто неможливо уявити. І як сумно, що задурений московською пропагандою світ іноді відмовляється вірити в ці жахіття. Спробуйте заговорити на тему Розстріляного Відродження у Європі чи США, і на вас дехто дивитиметься з недовірою. Однак *ми* мусимо про це не забувати. За біографіями наших поетів можна знімати вражаючі фільми (раджу прочитати хоча б життєписи Драй-Хмари чи Ольжича). Ось хто мав би ставати частиною нашої національної свідомості — до того ж, героїчної, а не страдницької...

Але, попри все, для мене було неабиякою насолодою вишукувати, знаходити (а іноді й відкривати для самого себе) ці поетичні перлини століття і наново закохуватися в їхніх творців (у силветах під фотографіями я старався багатьом нашим класикам припасувати префікс *най-*). Та ще більша радість — ділитися цими скарбами з кожним із вас. Допускаю, що з наступними перевиданнями антологія, залишаючись у межах 2016-ти сторінок, зазнаватиме незначних кореляцій і вдосконалень...

Отож, як писав поет: «хай Поезія нас не покине».

Іван Малкович

АНТОЛОГІЯ

частина перша

стор.

- 17 Павло Тичина (1891—1967)
- 97 Володимир Свідзінський (1885—1941)
- 119 Михайло Драй-Хмара (1889—1939)
- 133 Микола Зеров (1890—1937)
- 163 Юрій Клен (1891—1947)
- 179 Михайль Семенко (1892—1937)
- 213 Юрій Дараган (1894—1926)
- 233 Максим Рильський (1895—1964)
- 273 Євген Маланюк (1897—1968)
- 301 Володимир Сосюра (1898—1965)
- 337 Євген Плужник (1898—1936)
- 367 Олекса Стефанович (1899—1970)
- 393 Василь Чумак (1901—1919)
- 405 Наталя Лівицька-Холодна (1902—2005)
- 421 Микола Бажан (1904—1983)
- 445 Олена Теліга (1906—1942)
- 461 Олег Ольжич (1907—1944)
- 487 Богдан-Ігор Антонич (1909—1937)
- 537 Дмитро Павличко (1929)
- 571 Ліна Костенко (1930)
- 625 Василь Симоненко (1935—1963)
- 643 Іван Драч (1936—2018)
- 683 Микола Вінграновський (1936—2004)
- 729 Василь Стус (1938—1985)
- 759 Ігор Калинець (1939)

- 791 Тарас Мельничук (1939—1995)
831 Ірина Жиленко (1941—2013)
857 Микола Воробйов (1941)
881 Леонід Талалай (1941—2012)
897 Станіслав Вишенський (1944—2018)
921 Василь Голобородько (1945)
955 Леонід Кисельов (1946—1968)
979 Грицько Чубай (1949—1982)
1001 Олег Лишега (1949—2014)